

Araştırma Makalesi | Research Article

Post-Truth Üzerine Yök Tez Veritabanında Yer Alan Lisansüstü Tezler Bağlamında Bibliyometrik Bir Analiz

A Bibliometric Analysis On Post-Truth In The Context Of Graduate Thesis In The Council Of Higher Education (Che) Thesis Database

Nur Banu ATEŞ (Asst. Prof. Dr.)
Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Vocational School of Social Sciences
Kahramanmaraş/Türkiye
nurbanuates11@gmail.com

Başvuru Tarihi | Date Received: 30.08.2023
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 13.11.2023
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 30.01.2024

ATEŞ, N. B. (2024). Post-Truth Üzerine Yök Tez Veritabanında Yer Alan Lisansüstü Tezler Bağlamında Bibliyometrik Bir Analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 11(1), 305-323 <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1352825>

Öz

Bu makalenin amacı son yıllarda literatürde önemli bir yer edinen “post-truth” konusuyla ilgili YÖK Tez merkezinde yer alan lisansüstü çalışmaların bibliyometrik analizini yapmaktır. Bibliyometrik analiz post truth konusuyla ilgili çalışmalardaki değişimin belirlenmesinin yanı sıra konuyla ilgili yeni çalışmaların geliştirilmesinde farklı bir yaklaşım sunmaktadır. Bu kapsamda “post-truth” kavramı ile yapılan arama neticesinde 58 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezlerde, yıl, dil, üniversite, enstitüler, anabilim dalları, danışman unvanları, akademik düzeyleri, sayfa aralıkları, anahtar kelimeler, kullanılan araştırma, veri toplama, veri analizi ve örneklem yöntemleri ve hipotezin varlığı gibi bibliyometrik özellikleri analize tabi tutulmuştur. Elde edilen çalışmalar nitel ve karma yöntemler için geliştirilmiş “MAXQDA Analytics Pro 2022” paket programı ile içerik analizine tabi tutulmuştur. 16’sı doktora, 41’i yüksek lisans ve 1’i sanatta yeterlilik tezi olarak sunulan tez çalışmalarının ilki 2018 yılında sunulmuştur. Post-truth çoğunlukla halkla ilişkiler, reklam, televizyon, sosyal medya gibi iletişim alanlarındaki tezlerde konu edilmiştir. Ayrıca incelenen tez çalışmalarında daha çok medya metinlerinden elde edilen dokümanların söylem ve içerik analizi teknikleri ile analiz edildiği bulgusuna da ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Post-Truth, Bibliyometrik, YÖK Tez Veri Tabanı, Maxqda, İçerik Analizi.

Abstract

The aim of this article is to make a bibliometric analysis of graduate studies on the subject of “post-truth”, which has gained an important place in the literature in recent years. In this direction, the postgraduate studies in the Council of Higher Education (CHE) Thesis Centre were subjected to analysis. Bibliometric analysis offers a different approach in determining the change in the studies on post-truth as well as in developing new studies on the subject. In this context, 58 postgraduate theses were reached as a result of the search with the concept of “post-truth”. The bibliometric characteristics such as year, language, university, institutes, departments, supervisor titles, academic levels, page ranges, keywords, research, data collection, data analysis and sampling methods used, and the presence of hypothesis were analysed. The studies obtained were subjected to content analysis with the “MAXQDA Analytics Pro 2022” package developed for qualitative and mixed methods. The first of the thesis studies, 16 of which were presented as doctoral, 41 as master’s and 1 as proficiency in art thesis, were presented in 2018. Post-truth has mostly been the subject of theses in communication fields such as public relations, advertising, television and social media. In addition, it was also found that the documents obtained from media texts were analysed with discourse and content analysis techniques in the thesis studies examined.

Keywords: Post-Truth, Bibliometrics, CHE Thesis Database, Maxqda, Content Analysis.

Giriş

1980'lerin sonunda gazetecilik alanındaki akademisyenlerin tartışmalarında “post factual age” (olgu sonrası çağ) olarak ortaya çıkan “post-truth” kavramı ilk olarak Steve Tesich tarafından 1992 yılında kaleme alınan “ Hükümet Yalanları” adlı makalede kullanılmıştır (Çoban, 2019, p. 36; Ettema, 1987). 1992 yılından sonra uzunca bir süre kullanılmayan kavram bir talk-show program sunucusu olan Stephen Colbert tarafından 2005 yılında “truthiness (hakikatsi/ hakikatimsi)” kavramı olarak dillendirmiştir. Colbert'e göre hakikat artık kendisinden menkul bir değer olarak değil bir şovun parçası olarak anlam ifade etmektedir (Merriam- Webster, 2020). Merriam-Webster sözlüğü tarafından 2006 yılında yılın kelimesi seçilen “truthiness” (hakikatsi/hakikatimsi) sözcüğü zihinlerde kalıcı olmamıştır. Diğer taraftan ilk “post truth” kavramsallaştırması 2004 yılında Ralph Keyes (2017) tarafından yayınlanan *The Post-Truth Era- Dishonesty and Deception in Contemporary Life (Hakikat Sonrası Çağ, Günümüz Dünyasında Yalancılık ve Aldatma)* adlı kitapta yapılmıştır. Post-truth kavramının ortaya çıkış sebebini ve yaygınlaşmasını konu edinen kitapta Keyes, dikkatimizi avukatlar, politikacılar ve terapistler gibi yalana tahammül eden akıl hocalarının etkisinin artmasına, toplumda “öykü anlaticılığı”na yapılan vurgunun artmasına ve üniversitelerdeki postmodern eğilimlere dayandırmaktadır (2017, p. 118).

Post-truth kavramının popülerleşmesi ise ABD Başkanlık seçimleri ve Brexit Referandumunun gerçekleştiği 2016 yılında olmuştur. ABD'nin 2016 yılındaki başkanlık seçimlerinde, eski başkanı Donald Trump, sosyal medya ve geleneksel medyanın da yardımıyla post-truth çağın temel olguları, yani nesnel gerçeklik ve aklın yerine duygu yoluyla kamuoyunu manipüle etmiştir. Ayrıca Trump bir taraftan Twitter'da paylaştığı tweetlerle rakibi olan Hillary Clinton hakkında dezenformasyon ortamı yaratırken diğer taraftan da kendisiyle ilgili olumsuz bilgileri de çürütmeye çalışmış, kendi aleyhinde olan haberlere de “fake news” (yalan haber) diyerek basın toplantılarında ilginç çıkışlarda bulunmuştur. Tıpkı Trump'ın başkanlık seçimlerinde olduğu gibi İngiltere'nin AB'den çıkmak için yaptığı Brexit referandumunda AB'den ayrılmak isteyen grubun ürettiği sosyal medya ortamında, özellikle kamuoyunun gündeminde olan mülteci, göçmen sorunu ve ekonomi gibi konular hakkında yanlış bilgiler iletilmiştir. Hem İngiltere'nin AB'den ayrılmasına yönelik gerçekleştirilen referandum hem de Trump'ın ABD Başkanı seçilmesi popülist trendin devamı olarak algılanmıştır. Dolayısıyla her iki durumda post-truth kelimesinin, Oxford sözlüğünde, 2016 yılında yılın kelimesi seçilmesine zemin oluşturmuştur. Sözlükte “insanların belli bir konu üzerinde gerçeklerden ziyade duygularla ve inançlarıyla tepki vermesi” olarak tanımlanan post-truth kavramı her geçen gün başta siyaset ve medya olmak üzere çeşitli disiplinlere konu olmaya başlamıştır (Oxford Sözlüğü, 2016). Engellenemeyen teknolojik gelişmelerle birlikte, insanların toplumsal, kültürel, siyasal, ahlaki gibi konulara yönelik tepkilerinin de her geçen gün biraz daha farklılık göstermesi, hakikatin önemsizleştiği yeni bir dönemin yani post-truth dönemi başlatmıştır (Arkan, 2022, p. 2).

Çalışmada Türkiye'deki lisansüstü tezlerde post-truth kavramını içeren araştırmaların bibliyometrik analizi yapılmaktadır. Çalışmanın çıkış noktası Dirik ve arkadaşları tarafından “*Post-Truth Kavramı Üzerine Yapılan Çalışmaların VOSviewer ile Bibliyometrik Analizi*” adlı araştırmadır (2023). Web of Science veri tabanında post-truth kavramına dair yapılan çalışmaları inceleyen araştırmada Türkiye'de yer alan çalışmalar dâhil edilememiştir. Başta sosyal bilimler olmak üzere çeşitli disiplinlerce de konu edinilen post-truth kavramıyla ilgili ulusal literatürdeki eğilimleri tespit etmek bu noktadaki

eksikliği giderecektir. Ancak çalışmada ulusal yazındaki makaleler dahil edilmemiştir. Bu durum çalışmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır. Post-truth'la ilgili ulusal literatürde her geçen gün giderek artan yayınların nicel gelişimini ortaya koyan bu çalışma ile gelecekteki araştırmalar için farklı perspektifler sunması hedeflenmektedir.

Kavramsal Çerçeve Post-Truth

'Post-truth'un bir strateji mi, iletişim biçimi mi, politika mı, zihniyet biçimi mi, duygu durumu mu ya da bir mekanizma mı olduğu belirsizdir (Altun, 2022, p. 251). Belirsizliğin temel nedeni kavramı tanımlamaya yönelik çalışmaların bağlamlarının farklılık göstermesidir. Doğruluk, etik değerler ve dürüstlük gibi birçok sorunu beraberinde getiren "post-truth" kavramı ilk zamanlarda siyasi söylemlerle ilişkilendirilerek tanımlanmış ancak daha sonraları siyasetin dışına çıkarılarak başta habercilik olmak üzere çeşitli alanlarda da ilişkilendirilmeye başlanmıştır (Selim, 2023, p. 505). McComiskey'e göre post-truth dilin olaylarla, gerçeklerle ve hakikatle hiçbir ilişkisinin olmadığı bir durum olduğunu ifade ederken (2017, p. 6), McIntyre post-truth'u bazı kişilerin kendi fikirlerini hakikat ile uyumlaştırmak yerine hakikati kendi görüşlerine uyacak biçimde bükmeye cesaret etmeleri ve bunu da uluslararası alanda trend olması olarak açıklamaktadır (2018, p. 5).

"Hakikat sonrası", "hakikat ötesi", "hakikatin kaybolması", "gerçek aşırı", "gerçek ötesi", "gerçek dışı", "doğruluk sonrası", "doğruluk dışı" gibi birçok değişik şekilde Türkçeye çevrilen "post-truth" kavramının İngilizce kökeni incelendiğinde "post" ifadesi bir ön ek olarak kullanılmakta, önüne geldiği durumun veya olayın sonrasına işaret etmektedir. Türkçe'de ön eklerin bulunmayışı kavramın Türkçe olarak karşılığını ortaya koymayı güçleştirmektedir. Ön ek olan "post" İngilizce karşılığı postmodern kavramındaki gibi doğrudan Türkçeye çevirmek kavramda anlam kaybına yol açmakta, tam anlam aktarılamamaktadır. Dolayısıyla bazı araştırmacılar anlam kaybının olmaması için kelimenin ön ekine dokunmadan "post gerçeklik", "post doğruluk" veya "post hakikat" şeklinde kullanımı yeğlemektedir. Genellikle belli bir durumun özelliklerini ve etkisini kaybetmesinden sonraki yeni ve başka bir aşamayı işaret eden "post" eki Türkçe'de, önüne geldiği kavramının önemsizleştiği, gereksiz bir hale geldiği anlamı taşımaktadır (Göncü & Sim, 2019, p. 6; Terzi, 2020, pp. 82-83). Diğer taraftan "truth" sözcüğü ise, "hakikat", "doğruluk" ve "gerçek" olarak Türkçe'de karşılık bulmaktadır. Çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılan hakikat, ve gerçek kavramları, anlam ve köken bakımından farklılık göstermektedir. Köken açısından "gerçek" kavramı Türkçe, "hakikat" kavramı Arapça'dır (TDK, 2023). Anlam bakımından ise "gerçek" var olma durumudur ve her halde ve her şartta var olur. Alpay'a göre, gerçeklik var olanın bir niteliğidir ve bilende, bilinçten bağımsız olarak var olan şeylere ilişkin bir niteliktir (2020, p. 17). "Hakikat" ise nesnel gerçekliğin zihindeki yansımasıdır (Hançerlioğlu, 1997, p. 276). Hakikat ise, var olan konumunda olan gerçekliğin arka planını, en alt tabakadaki mevcudiyetini anlatmaktadır ve bilgi felsefesi epistemolojinin konusudur. Hakikat için insan akli gerekmede ancak gerçeklik için insan aklına gerek duyulmamaktadır. Bu sebepten insanın var olan bir olgudan yani gerçeklikten yola çıkarak bazı araştırma, teyit ya da doğrulama, sorgulama gibi yöntemler yoluyla aklını kullanarak ulaştığı bilgi, hakikattir. Dolayısıyla önemli olan nokta aslında nesnel bilgi olan gerçeklikten yola çıkarak, akılla hakikate ulaşmaktır. Doğrulama ve teyit etme bu aşamada önem taşımaktadır. Gerçeklikten başlayan bu zorlu yolculukta doğrulama araştırma kadar önemlidir. Çünkü doğrulama araçları kullanılmazsa hakikate yani doğruya ulaşamaz (Arkan, 2022, p. 12).

Her geçen gün post-truth'u konu edinen çalışma sayısı artış göstermesine rağmen üzerinde mutabakata varılmış bir Türkçe karşılık bulunmamaktadır. Bununla birlikte "hakikatin önemsizleşmesi" kavramı üzerinde Lee McIntyre ve Yalın Alpay gibi isimler uzlaşmışlardır. post-truth kavramına Türkçe karşılık olarak "Çıkarıcı Doğruluk Çağı" kavramsallaştırmasını öneren Arkan, "karşıdakini manipüle etmek için veya yalan söyleyen kişinin kendi çıkarı için yalanı kullanması, doğrunun önemsiz hale getirilmesidir ve bu çıkarlar için ortaya atılan söylemlerin -eğer duygusal olarak iyi hissettiriyorsa- teyit edilmeden, araştırılmadan doğru kabul edilmesi" olarak post-truth'u tanımlamaktadır (2022, p. 13). Aslında post-truth, nesnel bir gerçeğin olmadığını, yalnızca öznel bakış açılarının olduğu, gerçeğin tekrar tekrar üretildiği, inandırıcılığın yönlendirici olduğu, spekülasyonlarla toplumun manipüle edildiği, doğru ve yanlışın birbirine girdiği bir çağı nitelendirmektedir (Schindler, 2020, pp. 390-391).

Altun'a göre 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıkan post-truth çağda gerçekliği bilme düşüncesinden ziyade bizzat hakikatin var olduğu inkar edilmektedir. Bu yönüyle post-truth diğer bir ifadeyle hakikat sonrası çağ, önceki zamanlarda karşılaşılan cehalet, yalan söyleme, siniklik, kayıtsızlık, siyasi salvolar ve hezeyanlardan farklılaşmaktadır (2022, p. 253). Keyes'e göre geçmişte suçlulukla, kaygıyla, tereddüt, utançla ve mahcubiyetle yalan söyleyen insanlar, hakikat sonrası çağda bu duyguları yaşamadan kendilerini kurtarmak, gerçeği gizlemek gibi çeşitli sebeplerden ötürü yalan söylemektedir (2017, p. 11). Oruç'a göre esas mesele yalancılıkla da ilgili değildir. Ona göre post-truth daha gelişmiş kapitalist ülkelerin karşı karşıya kaldığı bir çeşit epistemolojik ve sosyo-politik krizdir (Oruç, 2019, p. 51). Bu durumun temel sebepleri olarak yeni teknolojilerle birlikte medyada yaşanan değişim, popülist siyasetçiler ve postmodern teorisyenlerin söylemleri öne sürülmektedir.

İnternetin keşfiyle birlikte sosyal medya platformlarında haber kaynaklarının hızla artması, yalanların, söylentilerin ve dedikoduların daha geniş bir alana bilgi, fotoğraf ve video görüntüleri ile desteklenerek ulaşmasının yolunu açmıştır (Yıldırım & Tanyeri Mazıcı, 2021, p. 747). Yalan yanlış haber ve bilgilerin kontrolsüz bir şekilde yeni medya ortamından yayılması gerçeğin görünürlüğü de olumsuz şekilde etkileyerek, etik dışı davranışlar, ötekileştirme, kutuplaştırma gibi kavramları ortaya çıkarmaktadır (Şen Ayşe Fulya & Taşdelen, 2020, p. 31). Dolayısıyla sosyal medya ile post-truth desteklenmektedir.

Post-truth'un ortaya çıkmasını destekleyen diğer sebeplerden biri de popüler siyasetçilerdir. Bu kavramın ortaya çıkmasına veya popüler olmasına en fazla katkı verenlerden biri olan eski ABD Başkanı Trump'ın, kanıtlanamayan ifadelerinin taraftarlarınca kabul edilmesi, Batı'nın objektif gerçeği belirleyen ve bu pozisyonu savunan konumunu zedelemiştir. Dolayısıyla artık gerçeği sorgulayan yaklaşımlar çevre yerine ana akımdan yani merkez üzerinden yapılmaktadır (Pala & İşlek, 2021, p. 378).

Post-truth çağın çoğunlukla postmodernizm sonucunda ortaya çıktığına dair görüşlerde bulunmaktadır. Postmodern düşünce genellikle 20. yüzyılın sonlarında modernizmin sosyal, politik ve kültürel düzenlemelerinin değiştiği ve kendine özgü özellikleri olan düzensiz bir dünya sunmaktadır. Bu nedenle postmodernizm düşüncesi ile gelen en temel karşıtlık ise nesnel doğruluğun olamayacağıdır (Pala & İşlek, 2021, p. 376). Postmodernistlere göre tek bir hakikat yoktur, hakikatle ilgili kavramlar toplumdan topluma, gruptan gruba, bireyden bireye değişen toplumsal inşalardır (Altun, 2022, p. 256). Yorumlama vurgusunun olduğu postmodern düşünceye göre her bir yorum yeni yorumlara yol açar ve yorumların hiçbiri birbirinden üstün de değildir. Dolayısıyla bu postmodernizm post-truth eğilimin önünü açmıştır (Açıkalin & Sarı, 2021, p.

1692). Postmodernizm ve pos-truth arasında kurulan bu neden-sonuç ilişkisi pek çok eleştiriye maruz kalmıştır. Eleştiren isimlerden biri de Joshua Forstenzer'dir. Forstenzer üniversitelerdeki postmodern profesörlerden ziyade her geçen gün yaygınlaşan gelir adaletsizliğinin yol açtığı sosyo-kültürel parçalanmaların, politik çıkarlar için yalan söylemenin hat safhaya çıkmasının, sosyal medya kullanımı ile bireylerin birbirlerini kandırmasının algoritmalar yoluyla çok kolay bir hal almasının, medyanın kamu yararını anlayışına sahip olduğuna olan güvenin yitmesinin ve, öğrencileri muhakeme etme, eleştirel düşünmeden çok test sonuçlarını yükseltmeye yönelten eğitim sisteminin hakikat konusunda Amerikalılar ve İngilizlerin şüphelenmesine yol açtığını öne sürmektedir (2018, p. 20).

“Amerika'nın büyük bir kısmı 21. yüzyılı 'hakikat sonrası dönem' olarak adlandırırsa da, pek çok azınlık için bu yeni bir şey değil hatta “yeni şişede eski sirke” olarak tanımlanmaktadır (Mejia et al., 2018, p. 3). Yakın zamanda, post-truth kavramına ilişkin akademik ilgi gerek Türkçe yazında gerekse uluslararası yazında artış göstermiştir. Öyle ki post-truth dönem siyasetten felsefeye iletişimden sosyolojiye kadar birçok bilimsel alandaki araştırmalara konu olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Bu durum hakikat sonrası çağın yeni bir olgu olduğunun yani ontolojik olarak kabul gördüğünün bunun üzerine bilgi üretiminin başladığının da önemli bir kanıtıdır.

Araştırma ve Yöntem

Post-truth (hakikat sonrası) konusunda **Türkiye’de** yayınlanan lisansüstü tezlerin nasıl bir eğilim gösterdiğini belirlemek amacı taşıyan bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı'nın Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “post-truth” anahtar kelimesinin, tez başlığında yer aldığı lisansüstü çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan nicel bir teknik olarak bibliyometrik analiz, kitap, makale ve tez gibi akademik çalışmaların anahtar kelimeler, konu, kullanılan yöntemler vb. gibi özelliklerini sayısal analizler ve istatistikler yardımıyla incelenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bibliyometrik araştırma, bibliyografik verileri analiz etmek için niceliksel ve istatistiksel yöntemleri kullanan bir tür sistematik literatür taramasıdır. Bibliyometrik çalışmalar, niceliksel ölçümler kullanarak, veri tabanlarından yararlanarak ve büyük veri analitiği ve makine öğrenimi ile desteklenen yazılımlardan yararlanarak, diğer inceleme türlerine kıyasla daha objektif ve kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır (Alejandro Hernández-Hernández et al., 2023, p. 4). Yapılan bibliyometrik analizler sayesinde çalışmalardaki değişimin ortaya konulmasının yanı sıra yeni çalışmaların geliştirilmesinde farklı bir perspektifte sunulmaktadır (Osareh, 1996, p. 149).

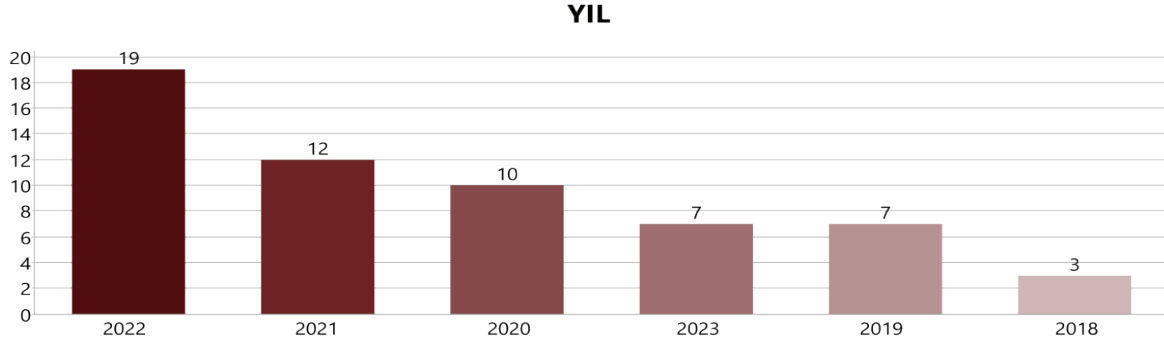
Bilimsel bir jüri önünde savunulan lisansüstü tezler, metodolojik ve tematik yönelimleri göstermenin yanı sıra, geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış araştırmalar olarak disiplinlerin gelişmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. İlgili alanda araştırmacı tarafından hazırlanan tez çalışmaları Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında kayıt altına alınmakta ve yine araştırmacının izni doğrultusunda internet üzerinden tam metne imkânı sunulmaktadır (YÖK Tez Merkezi, 2023). Belirli bir alanda hazırlanan araştırmaların analiz edilmesi araştırmacıların bilgi ve kanıtlanmış argümanlara olan katkılarının ortaya konulması ve belirli bir akademik araştırma için var olan bilgi çeşitliliğinin yönetilmesi konularında önem taşımaktadır (Denyer & Tranfield, 2006, p. 216; Tranfield et al., 2003, p. 208).

“Post truth” konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerin nasıl bir eğilim gösterdiğini ele alan çalışmada cevabı aranan araştırma soruları şöyledir:

- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezler yayınlandıkları yıl ve hazırlandıkları dil açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerin akademik düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezler hangi üniversitelerde hazırlanmıştır?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezler hangi enstitülerde yayınlanmıştır?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezler hangi anabilim dalında hazırlanmıştır?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerin danışmanlarının akademik unvanlarına göre dağılımı nasıldır?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerde toplam sayfa sayısı hangi aralıklardadır?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezler kullanılan yöntem açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama yöntemleri nelerdir?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerde kullanılan veri analiz yöntemleri nelerdir?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerde kullanılan örneklem türleri nelerdir?
- Post Truth konusuyla ilgili ulusal yazında yer alan lisansüstü tezlerde hipotez kullanımı nasıldır?

Bulgular

Çalışma kapsamında YÖK-Ulusal Tez Merkezi (2023) bibliyometrik analiz için verinin alındığı veri tabanı olarak seçilmiştir. Ulaşılan tezlerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmek için Maxqda programının 2022 sürümünden faydalanılmıştır. Tezler doküman halinde programa yüklenerek araştırma amacı doğrultusunda toplam 14 tema oluşturulmuştur. Temalar bibliyometrik özellikler doğrultusunda oluşturulmuştur. Bunlar yıl, üniversite, enstitüler, anabilim dalları, danışman unvanları, akademik düzey, anahtar kelimeler, kullanılan dil, sayfa aralıkları, araştırma yöntemleri, veri toplama ve analiz yöntemleri, hipotezin varlığı ve örneklem türü olarak belirlenmiştir. Her bir temaya ait alt kodlar tezlerden elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur. Her tema ve alt koda ait alt kodların istatistiği, çapraz tablolar, hiyerarşik kod modeli, kod bulutları çıkarılmış ve elde edilen veriler yorumlanarak sunulmuştur.

Şekil 1. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

YÖK Tez veri tabanında “pos-truth” anahtar kelimesi tez başlığında taranmıştır. 25 Ağustos 2023 tarihi itibarıyla 59 lisansüstü tez çalışması elde edilmiştir. Tez çalışmalarından birinin erişimi yazar tarafından kısıtlandığı için analiz dışı bırakılmıştır. Post-truth konusuyla ilgili ilk tezler 2018 yılında ortaya konulmuş olmakla birlikte bu yıl konuyla ilgili 3 adet tez bulunmaktadır. 2018-2023 yılları arasında yayınlanan tezlerin dağılımı Şekil 1’de yer almaktadır. Buna göre post truth konusuyla ilgili en fazla çalışma 19 ile 2022 yılında yapılmıştır.

Tablo 1. Tezlerde Kullanılan Dilin Yıllara Göre Dağılımı

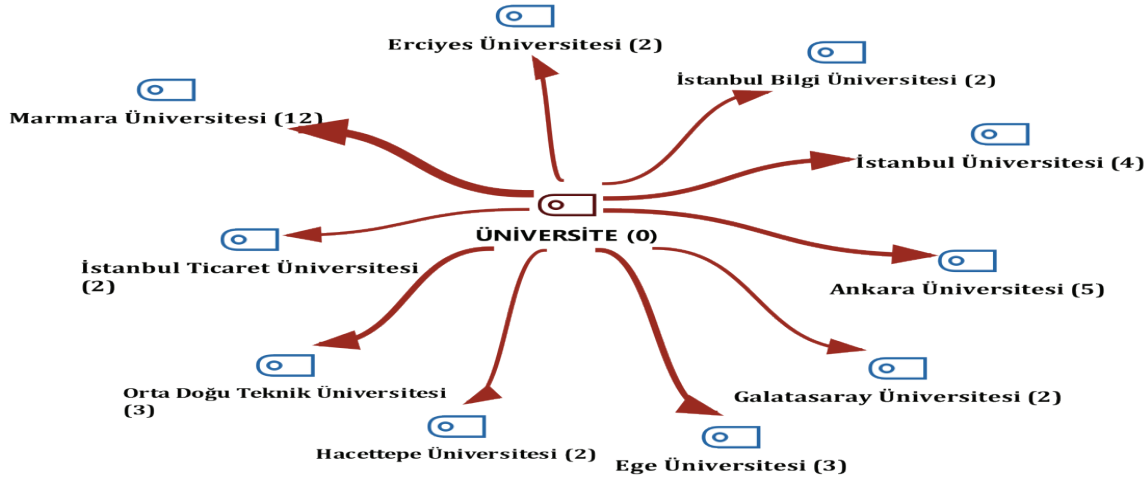
KULLANILAN DİL	2018	2019	2020	2021	2022	2023
İngilizce	0	0	3	2	2	2
Türkçe	3	7	7	10	17	5
TOPLAM	3	7	10	12	19	7

Ortaya konulan tezlerin 49 Türkçe, 9’u İngilizce dilindedir. Tezlerde kullanılan dillerin yıllara göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmektedir. Buna göre 2020 yılında 3, 2021,2022 ve 2023 yıllarında 2’şer adet tez İngilizce olarak hazırlanmıştır.

Tablo 2. Tezlerin Akademik Düzeylerinin Alt Kod İstatistiği ve Hazırlandıkları Dillere Göre Dağılımı

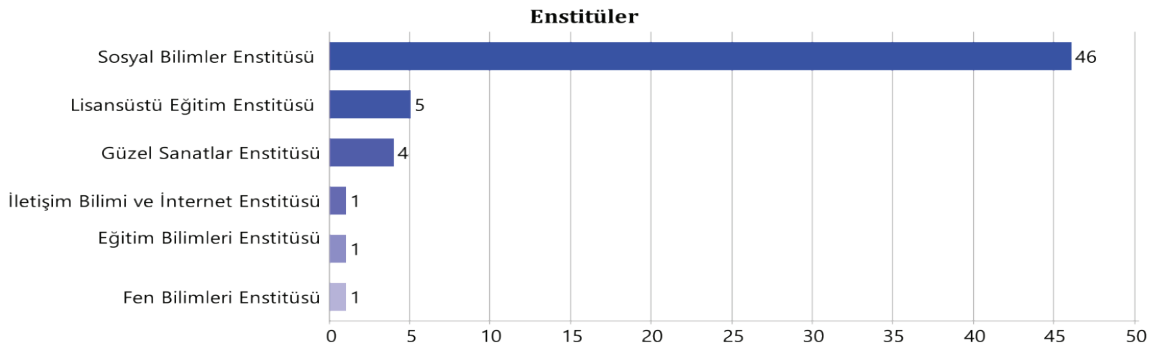
AKADEMİK DÜZEY	İngilizce	Türkçe	Toplam
Yüksek Lisans Tezi	6	35	41
Sanatta Yeterlilik Tezi	0	1	1
Doktora Tezi	3	13	16
TOPLAM	9	49	58
N = Belgeler	9	49	58

Post-truth konusuyla ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerin hangi akademik düzeylerde hazırlandığı araştırmada cevabı aranan sorulardandır. Yapılan analiz neticesinde tezlerin 41’i yüksek lisans, 16’sı doktora tezi ve 1’i sanatta yeterlilik tezi olarak hazırlanmıştır. Tezlerin akademik düzeyleri ve bu tezlerde kullanılan dillerin gösterimi Tablo 2’de gösterilmektedir. Buna göre yüksek lisans düzeyinde tezlerin 6’sı İngilizce 35’i Türkçe dillerinde hazırlanmıştır. Doktora düzeyinde hazırlanan tezlerin ise 3’ü İngilizce 13’ü Türkçe dilinde hazırlanmıştır. Sanatta yeterlilik dili olarak hazırlanan tezin dili ise Türkçedir.

Şekil 2. Üniversite Temasına Ait Hiyerarşik Alt Kod Modeli

Lisansüstü tezlerin yılları, dilleri ve akademik düzeylerinin yanı sıra hangi üniversitelerde hazırlandığı da önemlidir. Üniversite temasına ait alt kodların hiyerarşik kod modeli oluşturulmuştur (bkz. Şekil 2). Toplam 31 üniversite bu tema altında ortaya çıkmıştır. Marmara Üniversitesi bünyesinde 12 tez post truth konusıyla ilgili hazırlanmıştır. Marmara üniversitesinden sonra 5 teze Ankara üniversitesi, 4 teze İstanbul üniversitesi post truth konusunun hazırlandığı üniversiteler arasındadır. Ortadoğu Teknik ve Ege Üniversitesinde ise post-truth konusunu içeren 3 tez bulunmaktadır. Üniversite Temasına ait kodlarda en sık olan 10 kod hiyerarşik alt kod modelinde yer almaktadır.

Şekil 3. Enstitüler Temasına Ait Alt Kod İstatistiği

Post-truth konusuyla ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerin enstitüler temasına ait alt kod istatistiği oluşturulmuştur (bkz. Şekil 3). Buna göre sosyal bilimler enstitüsünde 46, lisansüstü eğitim enstitüsünde 5, güzel sanatlar enstitüsünde 4, iletişim bilimleri, eğitim bilimleri ve fen bilimlerinde 1 tez hazırlanmıştır.

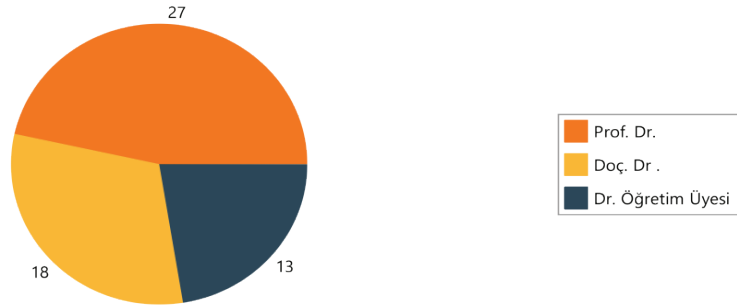
Tablo 3. Tezlerin Anabilim Dallarına Ait Alt Kod İstatistiği

	Belgeler	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı	12	20,69	20,69
Yeni Medya ve Gazetecilik Anabilim Dalı	11	18,97	18,97
Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı	5	8,62	8,62
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı	4	6,90	6,90
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (Siyaset Bilimi) Anabilim Dalı	4	6,90	6,90
İletişim Tasarımı ve Bilişim Teknolojileri Anabilim Dalı	4	6,90	6,90
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı	3	5,17	5,17

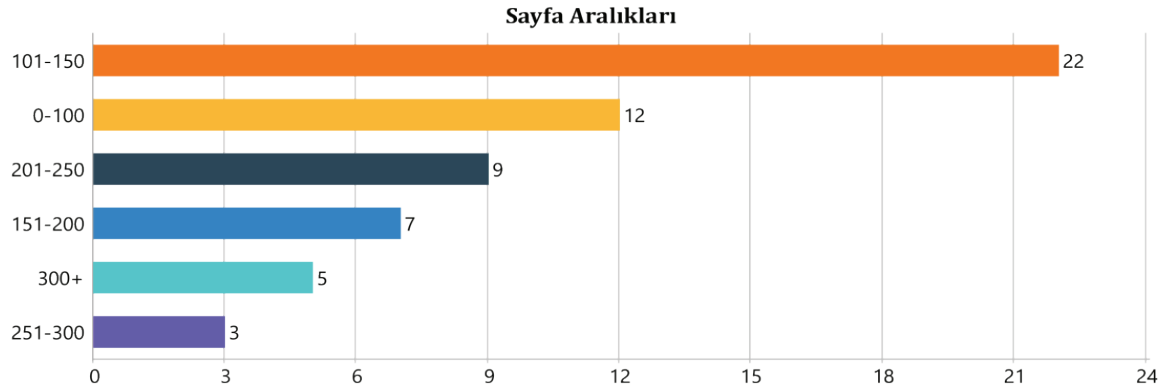
	Belgeler	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı	3	5,17	5,17
Medya ve Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı	2	3,45	3,45
Felsefe Anabilim Dalı	2	3,45	3,45
The Degree Of Master Of Architecture	2	3,45	3,45
Master of Arts in Peace and Conflict Studies	1	1,72	1,72
Educational Sciences	1	1,72	1,72
Sosyoloji Ana Bilim Dalı	1	1,72	1,72
The Department Of Latin And North American Studies	1	1,72	1,72
Organization Studies Phd Program	1	1,72	1,72
İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	1	1,72	1,72
Kodlanmış BELGELER	58	100,00	100,00
Kodlanmamış BELGELER	0	0,00	-
ANALİZ EDİLEN BELGELER	58	100,00	-

Tezlerin hangi anabilim dallarında hazırlandığına ilişkin analizde 17 anabilim dalı ortaya çıkmıştır. Aynı olduğu düşünülen ancak farklı isimlerle yer alan örneğin halkla ilişkiler anabilim dalı, halkla ilişkiler ve tanıtım anabilim dalı ve halkla ilişkiler ve reklamcılık anabilim dalı şeklinde çeşitlilik gösterenler en kapsayıcı anabilim dalı altında birleştirilmiştir. Anabilim dalları temasına ait alt kod istatistiği Tablo 3'te yer almaktadır. Post truth konusuyla ilgili en çok tez çalışması Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalında (12), Yeni Medya ve Gazetecilik Anabilim Dalında (11) ve Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalında (5) hazırlanmıştır.

Şekil 4. Danışmanların Unvanı Alt Kod İstatistiği

Post truth konusuyla ilgili hazırlanan tezlerde danışmanlık yürüten akademisyenlerin akademik unvanlarına bakıldığında “Prof. Dr,” “Doç. Dr.” ve “Dr. Öğretim Üyesi” alt kodlar ortaya çıkmıştır. Kodlara ait alt kod istatistiği Şekil 4'te yer almaktadır. Buna göre danışmanların çoğunluğu “Prof. Dr” unvanına sahiptir.

Şekil 5. Lisansüstü Tezlerin Sayfa Aralığı Alt Kod İstatistiği

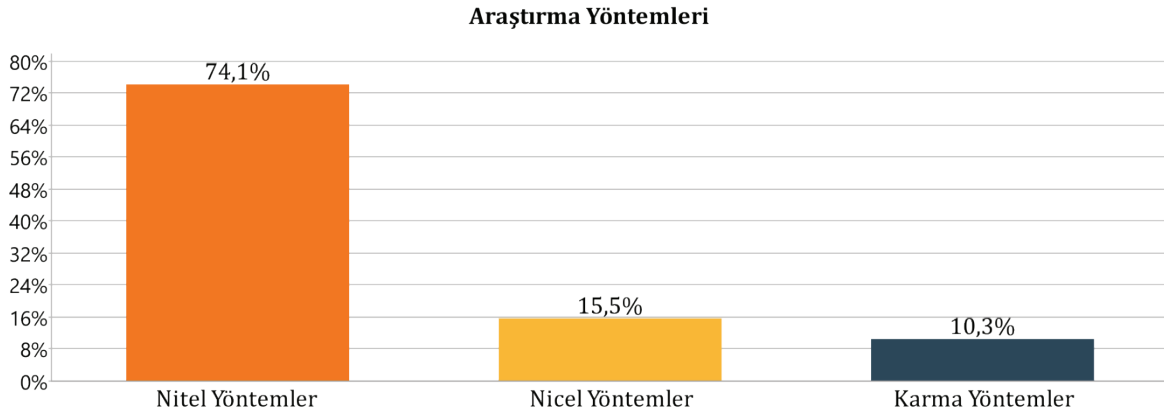
İncelenen lisansüstü tezlerin sayfa sayıları aralıklar şeklinde kodlanmıştır. 0-100, 101-150, 151-200, 201-250, 251-300 ve 300 ve fazlası şeklinde belirlenen alt kodlara ait istatistik Şekil 5'te yer almaktadır. Buna göre tezlerin çoğunluğu 101-150 sayfa aralığındadır. 300 sayfayı aşan tezlerde bulunmaktadır.

Şekil 6. Tezlerin Anahtar Kelimelerine Ait Kod Bulutu

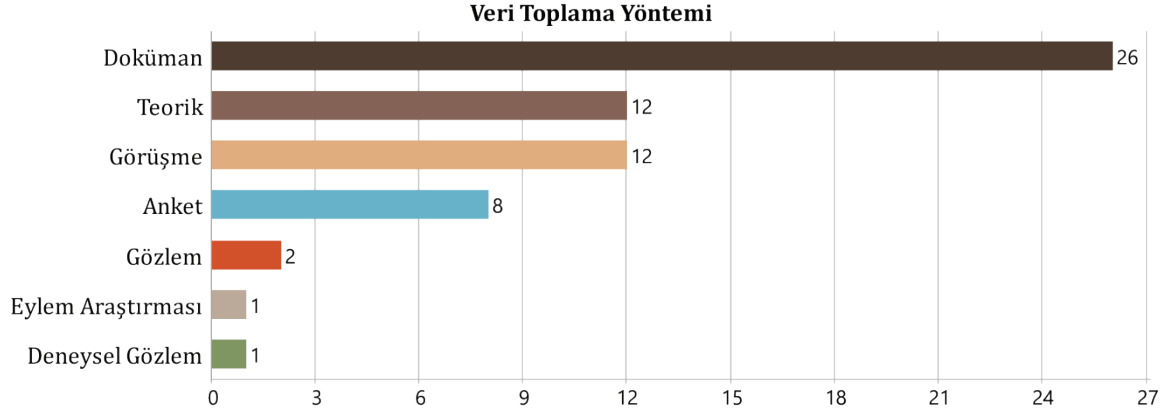
“Post-truth” la ilgili hazırlanmış olan lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelere ait kod bulutu oluşturulmuştur (bkz. Şekil 6). Tezlerde kullanılan anahtar kelimeler tezlerin konusuna dairde bilgiler sunmaktadır. Analiz edilen tezlerin hazırlandıkları dil bağlamında anahtar kelimeler kodlanmış olup, aynı anlamda farklı dillerde olan kelimeler ayrı olarak verilmiştir. Örneğin İngilizce olarak hazırlanmış tezin İngilizce anahtar kelimeleri kodlanmış olup, ortaya çıkan anahtar kelimelerde “fake news” – “yalan haber” gibi kavramlar ayrı olarak kodlanmıştır. Çünkü bazı tezler Türkçe olarak hazırlanmış olmasına rağmen anahtar kelime İngilizce kullanımlara yer verilmiştir. Kavramın kullanım biçiminin de netleşmesi bakımından aynı anlama gelen ancak farklı dillerde olan kelimeler birleştirilmemiştir. Sadece büyük küçük harf bakımından yazım farklılığı bulunan kelimeler tek tip yazımda birleştirilmiştir.

Tezlerde kullanılan anahtar kelime sayıları farklılık göstermekle birlikte en az 3 anahtar kelime bütün tezlerde yer almaktadır. En çok anahtar kelime kullanımı 15 ile Özçelik'e (2022) aittir. Kod bulutunda kod sıklığına göre yazım puntosu değişmektedir. Buna göre en sık kullanılan anahtar kelime "Post-Truth" (26) kavramı ve bu kavramın Türkçe karşılığı olan "Hakikat Sonrası" (13) olmuştur. Yine aynı anlama gelen "Hakikat Ötesi" (4) anahtar kelime olarak tezlerde kullanılmaktadır. Tezlerde en sık kullanılan diğer anahtar kelimeler ise "Yeni Medya" (10) ve "Sosyal Medya" (8), "Hakikat" (8), "Yalan Haber" (7), "Gerçeklik" (6), "Medya" (5), "Popülizm" (5), "İdeoloji" (4), "Siyaset" (4), "Yalan" (4), "Postmodernizm" (4), "Güven" (3), "Haber" (3), "Hakikat Sonrası Çağ" (3), "Doğrulama" (3), "Siyasal İletişim" (3) olarak ortaya çıkmıştır.

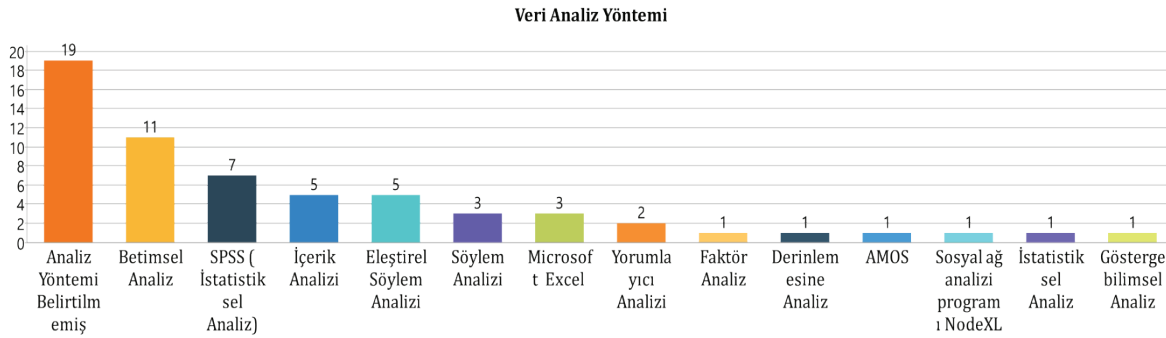
Şekil 7. Araştırma Yöntemleri Alt Kod İstatistiği

Yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik düzeylerinde hazırlanan tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerine ilişkin istatistik Şekil 7'de yer almaktadır. Tezlerin % 74,1'de nitel yöntemler kullanılırken %15,5'in de nicel yöntemler ve %10,3 hem nicel hem de nitel yöntemlerin kullanıldığı karma yöntemlerden yararlanılmıştır. Tezlerde nitel yöntemlerden durum diğer adıyla vaka çalışmalarına sıklıkla rastlanmaktadır. Kullanılan yöntemlere paralel veri toplama yöntemleri de kullanılmıştır. Şekil 8'de yer alan veri toplama yöntemleri alt kod istatistiğine göre tezlerde en sık başvurulan veri elde etme yöntemi doküman (26) olmuştur. Genelde medya metinlerinden oluşan dokümanlar, haber sitelerinden ya da sosyal medya mecralarından çeşitli tarih aralığında el edilen verilerdir. Çalışmalarda veri toplamak için görüşme (12) anket (8) veri toplamada en çok kullanılan yöntemlerden olmuştur. Çalışmalarda en sık kullanılan diğer bir yöntemde teorik (12) olarak literatürde yer alan çalışmalardan yola çıkılarak yapılan yorumlamalar olmuştur.

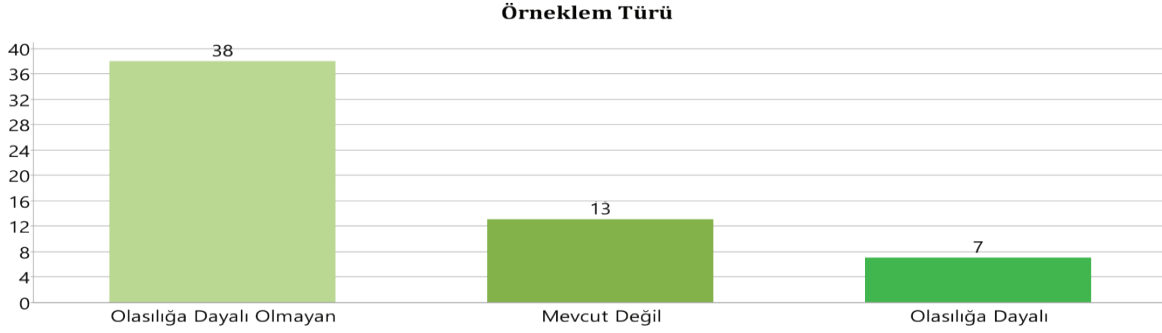
Şekil 8. Veri Toplama Yöntemleri Alt Kod İstatistiği

Çalışmalarda çeşitli yöntemlerle elde edilen veriler veri tipine uygun analiz yöntemleri ile bulgu haline dönüştürülerek sunulmuştur. Ancak tezlerde kullanılan veri analiz yöntemleri çoğu tezde belirtilmemiştir. Bu noktada tezlerin teorik çerçevede sunulmuş olmasının yanı sıra araştırmacıdan kaynaklanan bir durum olduğu söylenebilir. Şekil 9’da tezlerde kullanılan analiz yöntemleri yer almaktadır. Buna göre 11 tezde betimsel analiz, 7 tezde SPSS programına dayalı istatistiksel analiz, 5 tez içerik analizi ve 5tezde eleştirel söylem analizi elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Söylem analizi, Microsoft Excel üzerinden istatistiksel analiz yapan 3’er tez bulunmaktadır.

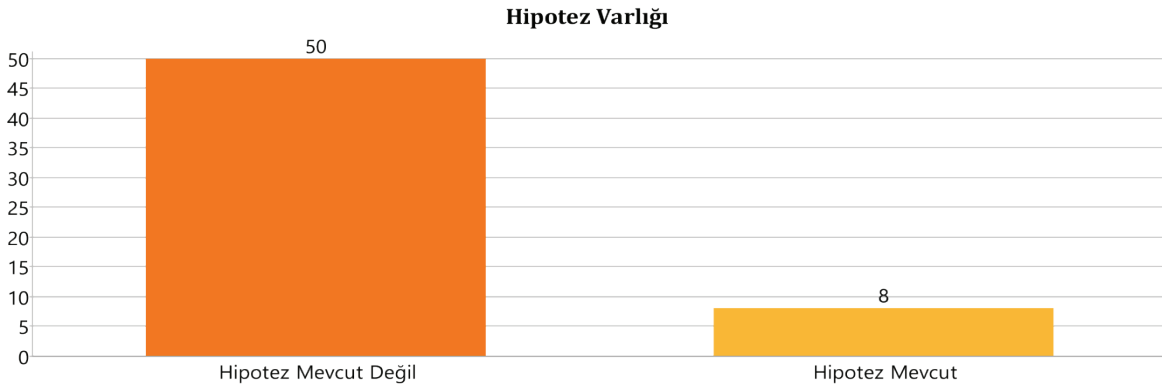

Şekil 9. Veri Analiz Yöntemleri Alt Kod İstatistiği

Tezlerin 38’inde olasılığa dayalı olmayan örneklem türleri kullanılırken 13 tezde örneklem türü mevcut değildir. 7 tez çalışmasında ise kartopu, kategorik vb. örneklem tiplerinin kullanıldığı olasılığa dayalı örneklem türü kullanılmıştır. Örneklem türüne ait alt kodların istatistiği Şekil 10’da yer almaktadır. Bibliyometrik analiz gerçekleştirilen tez çalışmalarında hipotez kullanımına bakıldığında 50 tezde hipotez mevcut değildir. Çünkü nitel araştırma yöntemlerinin uygulandığı tezlerde hipotez yerine araştırma soruları oluşturulmuş ve elde edilen bulgular neticesinde bu sorulara cevaplar verilmiştir. Lisansüstü tezlerde hipotez kullanımına ilişkin alt kod istatistiği Şekil 11’de gösterilmektedir.

Şekil 10. Örneklem Türü Alt Kod İstatistiği

Şekil 11. Hipotezin Varlığı Alt Kod İstatistiği

Sonuç ve Değerlendirme

Akademik literatürde son on yılın popüler kavramlarından bir olan post-truth kavramına dair ulusal literatürde yapılan lisansüstü tez çalışmalarının nicel olarak analiz edildiği çalışmada birtakım sonuçlar elde edilmiştir. Post-truth'la ilgili YÖK tez veri tabanında "post-truth" kelimesi ile yapılan taramada ilki 2018 yılında yayınlanmış toplam 59 tez çalışması elde edilmiş, bir tez çalışmasının yazar tarafından kısıtlanmış olmasından dolayı 58 tez çalışması bibliyometrik özellikleri belirlenmiştir. Oxford sözlüğe göre 2016 yılı post-truth kavram için eşik yıl kabul edilirse, Türkçe yazında kavramın ilk 2018 yılında yer almasının durumunu kavrama olan geç ilgiye bağlamaktan ziyade tezlerin tamamlanması noktasında gerekli olan akademik/bürokratik sürece bağlanabilir.

Analizde elde edilen bulgular neticesinde en çok tez çalışmasının 2022 yılında yapıldığı ve yoğun olarak sosyal bilimler alanında özellikle halkla ilişkiler, gazetecilik vb. iletişim disiplinlerinde ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kavramından doğasından mütevellit sürpriz değildir. Çünkü hakikat olmayan, yalan ve propaganda geleneksel kitle medyası başta olmak üzere yeni medya kanalıyla yayılmakta ve gerçek bu yollarla önemsizleştirilmektedir. Böylelikle iletişim alanında çalışan akademisyenlerde kavramın işaret ettiği dönemde medya metinlerini inceleme noktasında çalışmalar yürütmüş ve yürütmeye devam etmektedir. Bu durum çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemini de belirlemektedir. Yapılan bibliyometrik içerik analizinde elde edilen bulgular ulusal literatürde yapılan lisansüstü tezlerde araştırmacıların nitel araştırma yöntemlerinden doküman, örnek olay desenlerini kullanıldığını ortaya koymuştur. Doküman olarak daha çok haber, sosyal medya hesabı vb. medya metinleri üzerinden gerçekleştirilen nitel araştırmalarda içerik ve söylem analizleri uygulanırken istatistiksel analizin uygulandığı da araştırmada elde edilen sonuçlardandır.

2016 yılından itibaren popülerleşen post-truth kavramının Türkiye’de yapılan lisansüstü tezler daha çok yüksek lisans düzeyindedir. Yüksek lisans doktora ve sanatta yeterlilik düzeyinde oluşturulan tez çalışmalarının danışmanların çoğunluğu ise “Prof. Dr.” unvanına sahiptir. Çalışmalarda “post truth” kullanımı anahtar kelime olarak tercih edilmekle birlikte, Türkçe karşılığında en yaygın kullanım olarak “hakikat sonrası” ve “hakikat ötesi” kullanılmıştır. bu yaygın kullanım Türkçe yazında kavramın Ayrıca tez çalışmalarının konusuna paralel olarak en çok kullanılan anahtar kelimeler “sosyal medya”, “yeni medya”, “siyaset”, “ideoloji” olmuştur.

Post-truth konusunda ulusal literatürde yapılan lisansüstü tezler post-truth’un toplumsal etkilerinin ortaya koymanın yanı sıra anlaşılması bakımından da önem taşımaktadır. Bilimsel temelleri olan bu araştırmalar hakikatin kaybolduğu diğer bir ifadeyle hakikat algısının yittiği bir dönemde çeşitli güçlüklerle karşılaşan toplulukların bu güçlüklerle mücadele etmesinde ve bu güçlüklerle karşı stratejik çözümler geliştirilmesi noktasında da katkı sağlamaktadır. Post-truth konusunun bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde ele alınması eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi, eğitim programlarına bilgi güvenilirliğinin eklenmesi ve bilgi manipülasyonunu cezalandıracak etkili mekanizmaların kurulması gibi yaklaşımların benimsenmesinde de rol oynamaktadır.

Her geçen gün önemi giderek artan post-truth kavramıyla ilgili yapılan bu bibliyometrik çalışmanın bilimsel alanda konuyla ilgili yapılacak çalışmalara rehberlik etmesi ve geniş bir özet üzerinden bilgilendirilmesi noktasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Açıkalin, N., & Sarı, E. (2021). Post- truth ve dijital diplomasi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(4), 1689–1701. <https://doi.org/10.30783/NEVSOSBILEN.982260>
- Alejandro Hernández-Hernández, J., Londoño-Pineda, A., Cano, J. A., & Gómez-Montoya, R. (2023). Stakeholder governance and sustainability in football: A bibliometric analysis. *Heliyon*, 9, 2405–8440. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e18942>
- Alpay, Y. (2020). *Yalanın Siyaseti*. Destek Yayınları.
- Altun, F. (2022). Sosyolojik Teori Bağlamında Post-Truth Anlatısının Eleştirisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 9(1), 249–267. <https://doi.org/10.17680/ERCIYESILETISIM.1038539>
- Arkan, Z. N. (2022). “Post-Truth” kavramı üzerine Türkçe karşılık denemesi. *İstanbul Kent Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(2), 1–16.
- Çoban, B. (2019). Post truth çağında dijital gazetecilik ve haber başlıklarında “tık tuzağı.” *Kurgu*, 27(4), 35–49.
- Denyer, D., & Tranfield, D. (2006). Using qualitative research synthesis to build an actionable knowledge base. *Management Decision*, 44(2), 213–227. <https://doi.org/10.1108/00251740610650201>
- Dirik, D., Eryılmaz, İ., & Erhan, T. (2023). Post-truth kavramı üzerine yapılan çalışmaların VOSviewer ile bibliyometrik analizi. *Sosyal Mucit Academic Review*, 4(2), 164–188. <https://doi.org/10.54733/smar.1271369>
- Ettema, J. S. (1987). Journalism in the “post-factual age.” *Critical Studies in Mass Communication*, 4(1), 82–86. <https://doi.org/10.1080/15295038709360117>

- Forstenzer, J. (2018). *Something Has Cracked: Post-Truth Politics and Richard Rorty's Postmodernist Bourgeois Liberalism*.
- Göncü, S., & Sim, Ş. (2019). Post-truth zeminde Suriyeli mülteciler hakkında çıkan haberlere dair bir inceleme. *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 1–28.
- Gudonis, M. (2017). How useful is the concept of post-truth in analysing genocide denial? analysis of online comments on the Jedwabne massacre. *Zoon Politikon*, 8. <https://doi.org/10.4467/2543408XZOP.17.006.9265>
- Hançerlioğlu, O. (1997). *Felsefe Ansiklopedisi - Kavramlar ve Akımlar: Vol. Cilt 2*. Remzi Kitabevi.
- Keyes, R. (2017). *Hakikat Sonrası Çağ- Günümüz Dünyasında Yalancılık ve Aldatmak*. Deli Dolu.
- McComiskey, & Bruce. (2017). *Post-Truth Rhetoric and Composition*. Utah State University Press.
- Mcintyre, L. (2018). *Post-truth*. The MIT Press.
- Mejia, R., Beckermann, K., & Sullivan, C. (2018). White lies: A racial history of the (post) truth. *Communication and Critical/ Cultural Studies*, 15(2), 109–126. <https://doi.org/10.1080/14791420.2018.1456668>
- Merriam-Webster. (2020). *What is "Truthiness"? | Slang Definition of Truthiness | Merriam-Webster | Merriam-Webster*. <https://www.merriam-webster.com/grammar/truthiness-meaning-word-origin>
- Oruç, M. S. (2019). Siyasal iletişimde doğruluğun ilgası: Hakikat sonrası durum ve Richard Rorty felsefesi. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 4(8), 50–60.
- Osareh, F. (1996). Bibliometrics, citation analysis and co-citation analysis: A review of literature I. *Libri*, 46(3), 149–158. <https://doi.org/10.1515/libr.1996.46.3.149>
- Oxford Sözlüğü*. (2016). <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/post-truth?q=post+truth>
- Özçelik, B. (2022). *Hakikat sonrası'nın oluşumu, unsurları ve sonuçları*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pala, U., & İşlek, M. S. (2021). Post-Truth Çağında Pazarlama ve Tüketim. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 375–384. <https://doi.org/10.17494/OGUSB.1040439>
- Schindler, S. (2020). The task of critique in times of post-truth politics. In *Review of International Studies* (Vol. 46, Issue 3, pp. 376–394). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/S0260210520000091>
- Selim, F. (2023). Post-Truth Kavramı Üzerine Yeniden Düşünmek. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22(1), 498–543. <https://doi.org/10.20981/KAYGI.1157016>
- Şen Ayşe Fulya, & Taşdelen, H. (2020). Post-Truth Siyaset Bağlamında Yeni Medya: 2019 Yerel Seçimi Örneğinde Bir İnceleme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 33, 11–34. <https://doi.org/10.31123/AKIL.620340>
- TDK. (2023). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>

- Terzi, A. (2020). Post- truth kavramı ve Türkçe karşılıkları üzerine. *Türk Dili*.
- Tranfield, D., Denyer, D., & Smart, P. (2003). Towards a Methodology for Developing Evidence-Informed Management Knowledge by Means of Systematic Review. In *British Journal of Management* (Vol. 14, Issue 3, pp. 207–222). <https://doi.org/10.1111/1467-8551.00375>
- Yıldırım, E., & Tanyeri Mazıcı, E. (2021). Post-truth dönem ve twitter kullanıcılarının hakikate bakışı üzerine bir araştırma. *Erciyes Akademi*, 35(Özel sayı), 742–768. <https://doi.org/10.48070/ERCIYESAKADEMI.970746>
- YÖK Tez Merkezi. (2023). *Ulusal Tez Merkezi | Anasayfa*. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>

A Bibliometric Analysis On Post-Truth In The Context Of Graduate Thesis In The Council Of Higher Education (Che) Thesis Database

Nur Banu ATEŞ (Asst. Prof. Dr.)

Extended Abstract

The aim of this study is to conduct a bibliometric analysis of postgraduate studies in the YÖK Thesis Center on the subject of “post truth”, which has gained an important place in the literature in recent years. Bibliometric analysis is an analytical method used to obtain formal and quantitative data on the current state of a field and facilitates monitoring academic trends through visualization software

Through bibliometrics, quantitative findings are obtained on country, author, university and journal productivity, weak and strong research areas, literature gaps, collaboration networks, potential opportunities and widespread effects of the outputs produced in a field. Despite all its limitations, bibliometrics is also used as a preliminary stage of a systematic literature review. Therefore, interest in bibliometric studies is increasing day by day.

Although it has existed in the literature for more than twenty years, the concept of post-truth, which has gained popularity since 2016, has brought with it a number of ethical problems. Since then, post truth has been the subject of many studies, including its normative and descriptive meaning, usage framework, and criticism. (Gudonis, 2017). Research on the topic of post-truth provides a theoretical basis for understanding what this phenomenon is, how it arises and how it spreads. In addition to the philosophical dimension of the subject, the fact that it points to politics, economy, businesses, law, social life and even a daily experience with psychological consequences is understood from the fact that it is the subject of studies by many different disciplines.

In this study, in which graduate thesis studies conducted in the national literature on the concept of post-truth were analyzed quantitatively, it was found that there were a total of 59 theses in the YÖK thesis database with the word “post truth”, the first of which was published in 2018. Since a thesis study is restricted by the author, 58 thesis study years, universities, institutes, departments, advisor titles, academic levels, etc. Bibliometric properties such as were analyzed. The obtained studies were subjected to content analysis with the “MAXQDA Analytics Pro 2022” package program developed for qualitative and mixed methods.

As a result of the findings obtained in the analysis, the most theses (19) were published in 2022. 49 of the theses were prepared in Turkish and 9 in English. Three theses in 2020, two in 2021, two in 2022 and two in 2023 were prepared in English. Of the theses in the national literature, 41 of which are master’s thesis, 16 are doctoral theses and one is a proficiency in art thesis, Marmara University (12), Ankara University (5), Istanbul University (4), Middle East Technical University (3) and Ege University (3).) was found to be included in it. When the institutes where the theses take place are examined, it is seen that there are 46 theses in the social sciences institute, five in the graduate education institute, four in the fine arts institute, one each in communication sciences, educational sciences and science, and the most theses are in the Department of Public Relations and Advertising (12), New Media and Journalism. It was found that it was prepared in the

Department (11) and in the Department of Radio, Television and Cinema (5). This result is no surprise due to the nature of the concept. Because untruths, lies and propaganda are spread through new media, especially traditional mass media, and the truth is trivialized by these means. Thus, academicians working in the field of communication have carried out and continue to carry out studies on examining media texts in the period indicated by the concept. This situation also determines the research method used in the studies. In the bibliometric content analysis, it was found that 74.1% of the theses used qualitative methods, 15.5% used quantitative methods, and 10.3% used mixed methods in which both quantitative and qualitative methods were used. Case studies, also known as qualitative methods, are frequently encountered in theses. According to the methods used, the data collection methods used in the theses were documents (26), interviews (12) and surveys (8) were the most used methods in data collection. Documents, which generally consist of media texts, are written, visual and audio content obtained from news sites or social media channels at various date intervals.

Public relations, advertising, television, social media, etc. 313 keywords were used in post truth theses, which are mostly discussed in the fields of communication. Although the number of keywords used in theses varies, at least three keywords are included in all theses. The most frequently used keyword was the concept of "Post-Truth" (26) and the Turkish equivalent of this concept was "After the Truth" (13). Again, "Beyond the Truth" (4), which has the same meaning, is used as a keyword in theses. Other keywords most frequently used in theses are "New Media" (10) and "Social Media" (8), "Truth" (8), "Fake News" (7), "Reality" (6), "Media" (5), "Populism" (5), "Ideology" (4), "Politics" (4), "Lying" (4), "Postmodernism" (4), "Trust" (3), "News" (3), "Post-Truth Age" (3), "Verification" (3), "Political Communication" (3). While there is no hypothesis in 50 of the postgraduate theses, most of which are between 101-150 pages, the sample of 38 theses consists of the non-probability sampling method.

Graduate theses in the national literature on post-truth are important in terms of understanding as well as revealing the social effects of post-truth. These scientifically based studies also contribute to communities facing various difficulties in a period when the truth is lost, in other words, when the perception of truth is lost, to combat these difficulties and to develop strategic solutions against these difficulties. While academic research helps to understand how social and individual values are affected by analyzing the post-truth issue from an ethical perspective, it also points to the need for decision makers, content producers and ordinary citizens to shape their communication with information through corporate responsibilities and citizenship.

Keywords: Post-Truth, Bibliometrics, CHE Thesis Database, Maxqda, Content Analysis.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çıkar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.